

УДК 133

Чорноморденко І. В.

УФОЛОГІЯ ЯК АЛЬТЕРНАТИВНА ФОРМА ЗНАННЯ

Уфологія виникла пізніше, ніж більшість з альтернативних по відношенню до науки форм знання. Після Другої світової війни почали спостерігати якісь нібито літаючі об'єкти. Подібне до уфології було і в минулому. На відміну від багатьох інших альтернативних форм знання, уфологія часто опирається на зафіксовані очевидцями подій факти. Створено мережу дослідних центрів, які займаються вивченням невідомих літаючих об'єктів. Уфологи вивчають також психофізичні особливості спостерігачів невідомих літаючих об'єктів і «уфопатогенні зони» - місцевості, де відбуваються явища, пов'язані з невідомими літаючими об'єктами. Ці зони вважаються аномальними, їх вплив на людей негативний. Віра в реальність невідомих літаючих об'єктів мало узгоджується з традиційною релігією. Частиною уфології є вчення про «палеоконтакти», тобто про свідчення того, що інопланетяни нібито відвідували Землю і створили цивілізацію.

Ключові слова: знання, невідомий літаючий об'єкт, палеоконтакт, уфологія.

Чорноморденко И.В. Уфология как альтернативная форма знания. Уфология появилась позднее, чем большинство из альтернативных по отношению к науке форм знания. После Второй мировой войны начали наблюдаться некоторые якобы летающие объекты. В отличие от большинства других альтернативных форм знания уфология часто опирается на зафиксированные наблюдателями факты. Создана сеть исследовательских центров, которые изучают неизвестные летающие объекты. Уфологи также изучают психофизические особенности очевидцев неизвестных летающих объектов и «уфопатогенные зоны» - местности, где происходят явления, связанные с неизвестными летающими объектами. Эти зоны считаются аномальными, их влияние на человека негативное. Вера в неизвестные летающие объекты мало сочетается с традиционной религией. Часть уфологии - это учение о «палеоконтактах», то есть о свидетельствах того, что инопланетяне якобы посетили Землю и создали цивилизацию.

Ключевые слова: знание, неизвестный летающий объект, палеоконтакт, уфология.

Chornomordenko I.V. Ufology as the alternative form of knowledge. Ufology appeared later than most of alternative in relation to science forms of knowledge. After the 2nd World war some as if flying objects began to be observed. Something similar to ufology was in the past too. In contrast with most other alternative forms of knowledge ufology often depends on fixed by observers facts. A net of research centres which study unknown flying objects is created. Ufologists study also psychophysical peculiarities of observers of unknown flying objects and «ufopatogenical zones» - places where phenomena connected with unknown flying objects occur. These zones are considered as anomal, their influence over people is negative. Belief in reality of unknown flying objects accords little with traditional religion. Part of ufology is doctrine about «paleocontacts», that is about testifying that inhabitants of other planets as if visited the Earth and created civilisation.

Keywords: knowledge, paleocontacts, ufology, unknown flying object.

Предметом філософського дослідження в даній статті є одна з найвідоміших в наш час форм альтернативного знання - уфологія. Метою автора є спроба філософського осмислення феномена альтернативних знань, визначення його епістемологічного статусу у пізнавальній діяльності, місця і ролі в життєдіяльності сучасного суспільства. Цією науковою статтею автор продовжує дослідження позанаукових та альтернативних щодо науки знань.

Актуальність філософського дослідження уфології зумовлена все зростаючою кількістю різноманітної інформації щодо паранормальних явищ та їх великою популярністю в сучасному суспільстві, а також впливом на суспільну думку. Актуальність даного дослідження зумовлена також претензіями самої уфології на винятковий когнітивний і епістемологічний статус.

Ступінь наукового дослідження проблеми. Тривалий час уфологія залишалася поза увагою філософів, залишаючись переважно улюбленою темою багатьох письменників-фантастів [див., наприклад, 16]. Ні філософія науки, ні філософія культури традиційно не сприймали цей феномен як предмет дослідження. Тому уфологію ніяк не віднесеш до досліджених філософією феноменів. Лише останніми роками стали з'являтися поодинокі дослідження, серед яких слід згадати монографію Гриньової Н.В. [див.: 2] - це розгляд окремих уфологічних явищ у руслі культурологічного аналізу основного масиву містичних знань, роботу Сінічка В. [див.: 12] - критику уфології з позицій християнської православної думки, книги Кургузова С.Т. [див.: 4], Лісняка Є.В. [див.: 5] і Трофименка А.П. [див.: 7] - роботи переважно публіцистичного і виховного спрямування. Роботи В. Лук'яня [див.: 6] і класика світової психологічної думки Г. Айзенка [див.: 1] можуть слугувати, на нашу думку, методологічною основою для філософського дослідження уфології.

Загальновідомо, що людське суспільство взагалі не може існувати без знань. Особливо це твердження про роль знання стосується сучасного суспільства.

В наш час можна говорити про велику кількість різних форм знання. При цьому значна частина таких форм знання, поза усяким сумнівом, має безпосереднє відношення до науки. Однак, констатуючи тотожність значної частини різних форм знання з наукою, разом з тилі, доводиться також погодитись з такою обставиною, що зовсім не всі форми знання навіть в наш час можуть бути ототожненими з наукою. Адже поряд з науковими формами знання в сучасному суспільстві продовжують існувати і такі форми знання, які не можуть бути ототожненими з наукою.

Наприклад, не можуть бути ототожненими з наукою буденне знання або мораль. І було б дуже великою помилкою думати, що наука колись зможе цілковито замінити собою такі форми знання.

Але крім названих форм знання існують і такі форми знання, які прямо протистоять науці. Вони, за своєю природою, є альтернативними щодо неї.

Якщо наука не може замінити собою буденне знання, то альтернативні форми знання тим більше наука замінити не зможе. Такий висновок можна зробити, враховуючи історію науки, зростання її ролі в суспільстві і розмежування усіх існуючих форм знання на наукові і позанаукові. В свою чергу, всі ті форми знання, які ми в цьому дослідженні називаємо альтернативними щодо науки, можуть бути поділені на дві групи: традиційні форми альтернативного знання та нетрадиційні форми альтернативного знання. Хоча такий поділ альтернативних форм знання і постає досить умовним, він все-таки дозволяє краще зрозуміти особливості таких форм знання.

Говорячи про поділ всіх існуючих форм знання на наукові форми знання, з одного боку, та альтернативні щодо науки форми знання, з іншого боку, а всіх альтернативних щодо науки форм знання, в свою чергу, на традиційні та нетрадиційні, потрібно враховувати, що уфологію, мабуть, доведеться зарахувати до нетрадиційних форм альтернативного щодо науки знання, оскільки про уфологію як окрему форму знання спочатку науковці, а потім і не науковці заговорили порівняно недавно.

Дійсно, уфологія у власному значенні цього слова як одна з таких альтернативних щодо науки форм знання, виникла набагато пізніше, ніж абсолютна більшість інших форм альтернативного знання. По-справжньому про уфологію як окрему форму знання в буквальному значенні цього слова взагалі почали говорити тільки з другої половини двадцятого століття.

В наш час звичайно найбільше поширеною є така думка, що саме після закінчення Другої світової війни, а частково і під час цієї війни, дуже різні люди в різних країнах (настільки різні люди, що це робило практично неможливим існування початкової домовленості між ними) почали масово спостерігати щось незвичайне.

Мова йшла про те, що ці люди нібито бачили якісь літаючі об'єкти в повітрі. При цьому потрібно підкреслити, що усі ці об'єкти пересувались в повітрі з величезною швидкістю і зовсім іншими способами, ніж усі ті літальні апарати, які були відомі людям у той час.

Спочатку науковці не дуже звертали на все це увагу. Однак такої інформації про незвичайні літаючі об'єкти було настільки багато, що науковці не змогли ігнорувати її далі.

Крім того, після закінчення Другої світової війни дослідники почали фіксувати вже також не тільки окремі повідомлення про появу якихось незвичайних об'єктів в повітрі, але і окремі випадки уявного або ж, може, навіть й справжнього спілкування людей з тими істотами, які нібито знаходились в тих об'єктах, що їх перед тим ці люди нібито бачили літаючими в повітрі.

Все назване стало загальновідомим і звичайно викликало дуже великий інтерес, особливо у середовищі людей, які були далекими від науки. Після цього і почала розвиватись уфологія як особлива форма знання.

Однак, разом з тим, визнаючи загальну правильність такої інформації про розвиток уфології після другої світової війни у двадцятому столітті, потрібно підкреслити, що така інформація про час виникнення уфології не може вважатись абсолютно точною.

Говорячи про виникнення та розвиток уфології як особливої форми знання, альтернативного щодо науки, потрібно враховувати, що щось подібне до того, чим займається сучасна уфологія, було також і в минулому, зокрема не тільки в недавньому, але і в досить віддаленому минулому.

Звісно, не все те, що було в минулому, обов'язково змогло дійти до нашого часу. Проте в наш час відома деяка частина інформації про такі незвичайні події в минулому, які нагадують досить сильно те, чим займається сучасна уфологія. Наприклад, в зв'язку з усім вищеназаним можна згадати про те, що ще у восьмому столітті в ірландських хроніках були зафіксовані випадки, коли очевидці-автори цих хронік стверджували, що вони нібито бачили якісь кораблі, які літали в небі, а також наявність людей на таких кораблях [Див., наприклад: 8, с. 217; 9, с. 215-216; 10, с. 218-221].

Тут варто звернути увагу на те, що на відміну від багатьох інших форм знання, які є альтернативними щодо науки, уфологія досить часто, хоч і не завжди, може опиратись на сукупність зафіксованих очевидцями таких або ж подібних подій факти, а не тільки на якісь абстрактні міркування.

В наш час можна вважати, що сучасна уфологія все ще не втратила свого значення порівняно з першим етапом свого розвитку, який почався, як про це було сказано вище, після закінчення другої світової війни.

Більше того, можна помітити, що в чомусь значення уфології порівняно з першим етапом в суспільстві тільки продовжує зростати. Можна, в зв'язку з цим, згадати, зокрема, що особливо серйозно до уфології ставиться сучасний уряд Сполучених Штатів Америки.

Крім Сполучених Штатів Америки, в усіх інших країнах світу (досить часто на гроші тих же самих американців) було створено справжню мережу дослідницьких центрів, які отримали завдання серйозно займатись фіксацією та вивченням невідомих і поки що не зрозумілих для науковців літаючих об'єктів. При цьому найбільш солідні із центрів цієї мережі намагаються із різною мірою успішності застосовувати наукові методи спостереження і дослідження цих незвичайних спостережуваних об'єктів.

До нашого часу в таких дослідних центрах дослідниками було накопичено досить велику за обсягом інформацію про всі такі або ж подібні до них літаючі об'єкти. Однак, не дивлячись на все це, проблеми уфології все ще надто далеко знаходяться від розв'язання чи вирішення.

Існує також велика кількість літератури різного рівня та якості, яка спеціалізується на невідомих літаючих об'єктах. Мова йде як про різноманітні періодичні видання, так і про книги. Весь час з'являються нові твори, зокрема і наукові та науково-популярні книги, які частково або ж цілком присвячені проблемам уфології.

Крім того, уфологічній тематиці присвячують свої сторінки багато інших видань, більшість яких до уфології не мають жодного відношення. І це не дивно, оскільки така тематика, як та, що пов'язана з уфологією, як правило, викликає великий інтерес у читачів. Зрозуміло, що інтерес до уфології існує не тільки і не стільки у фахівців, скільки у людей, які далекі від науки.

Крім феноменів невідомих літаючих об'єктів, уфологи в наш час почали вивчати також і психофізичні особливості спостерігачів цих невідомих літаючих об'єктів [13, с. 266]. Крім того, сучасні уфологи можуть говорити також про існування «уфопатогенних зон», тобто таких особливих місцевостей, де порівняно часто можуть відбуватись якісь явища, які так, чи інакше пов'язані з невідомими літаючими об'єктами, де діють маловивчені форми енергії, тощо.

Такі зони прийнято вважати аномальними зонами. Прихильники багатьох форм альтернативного щодо науки знання, яких цікавить уфологія, схильні вважати вплив «уфопатогенних зон» на людей вкрай негативним [13, с. 266].

Якщо всі поширені в наш час уявлення про існування аномальних явищ загалом умовно поділити на дві дещо нерівномірні частини, а саме: по-перше, на уявлення про існування аномальних явищ в природі (тобто такі, що існують за межами людського організму): по-друге, на уявлення про існування аномальних явищ, які пов'язані із самим існуванням людського організму, зокрема з людською психікою, то стає очевидно, що уфологи займаються обома типами аномальних явищ.

В першому випадку можна говорити, наприклад, про наявність досить поширених в наш час уявлень про існування «здорових» та «хворих» зон земної поверхні, які в своїй сукупності нібито утворюють на поверхні планети Земля своєрідну сітку, яка зовні повинна бути дещо подібною до прийнятої в географії сітки паралелей та меридіан, а саме - у вигляді пучків геомагнітного випромінювання [14, с. 273]. Вузли та пересікання таких пучків, за такими

уявленнями про аномальні явища, нібито повинні створювати якісь геопатогенні зони [14, с. 273].

Вивчення психофізичних особливостей спостерігачів невідомих літаючих об'єктів, про що говорилось вище, більше стосується таких аномальних явищ, які певним чином пов'язані з особливостями існування самого людського організму, зокрема з людською психікою.

Таке уявлення про аномальні явища, коли вони пов'язуються з існуванням самого людського організму, зокрема з людською психікою, порівняно більше розвинуте, в наш час воно зустрічається набагато частіше і, якщо можна так сказати, більш активно протистоїть поширеним в суспільстві науковим знанням.

Крім того, уявлення про аномальні явища, які пов'язані з існуванням самого людського організму, зокрема з особливостями людської психіки, часто, в тій чи іншій мірі, можуть поширюватись також і на уявлення про аномальні явища в природі.

Причиною цього поширення може бути те, що уявлення про аномальні явища, пов'язані з існуванням самого людського організму, зокрема з людською психікою, більше, ніж уявлення про аномальні явища в природі, здатні вражати уяву широкого загалу людей, особливо уяву тих з них, які далекі від науки.

Зокрема в цьому відношенні прихильники альтернативних щодо науки вчень говорять про такі паранормальні явища, які нібито ґрунтуються на енерго-інформаційній взаємодії людини з різними об'єктами живої та неживої природи.

Було б дуже неправильно змішувати переконання про реальність невідомих літаючих об'єктів з традиційними релігійними уявленнями. Між ними може бути тільки зовнішня схожість.

Особливе місце має віра в реальність невідомих літаючих об'єктів, яка може узгоджуватись із традиційними (тобто православними і католицькими, наприклад) християнськими уявленнями.

Окремі представники сучасної релігії можуть займати щодо тих феноменів, які вивчає уфологія, навіть більш різку позицію, ніж це властиво для переважної більшості сучасних науковців. Так, наприклад, сучасний християнський автор Сінічкін взагалі схильний вважати, що такі феномени, які вивчає уфологія, є не більше, не менше, ніж проявами демонічних сил [12, с. 21].

В наш час цілком до альтернативних щодо науки вчень можна віднести уфологічні уявлення про реальне існування інопланетян, а також уявлення про реальні контакти людей з інопланетянами. Однак потрібно при цьому визнати, що ставлення науковців до проблеми існування інопланетян, а також до проблеми контактів людей з інопланетянами не завжди було настільки категоричним, як в наш час.

За деякими з таких уявлень, слід говорити про реальне існування інопланетян, оскільки вони (інопланетяни) регулярно відвідували в минулому і продовжують також і в наш час відвідувати Землю. І саме від інопланетян, згідно з такими уявленнями, і походить вся земна людська цивілізація або ж хоча б основна частина (основа) людської цивілізації.

Особливе місце серед уявлень про інопланетян має вчення про «палеоконтакти», тобто про нібито існуючі на Землі сліди діяльності інопланетян, а також інші матеріальні свідчення того, що інопланетяни неодноразово відвідували Землю в минулому.

Найбільш відомими в цьому відношенні є книги Еріха фон Денікена, насамперед його книга «Спогади про майбутнє». Еріх фон Денікен запропонував таку інтерпретацію деяких маловідомих або і навіть широковідомих людям, далеким від науки, історичних фактів, до якої і в наш час ставляться по-різному.

Крім того, звернувши увагу на успіхи книг Еріха фон Денікена, а в свій час ці книги справили на багатьох людей дуже велике враження, також і багато інших авторів взяли за приклад писати про щось подібне. Щоправда, слід визнати, що автори в більшості своїй пішли набагато далі від Еріха фон Денікена, який все ж таки дотримувався певної обережності у висловлюваннях щодо можливих контактів з інопланетянами.

З усіх відомих дійсних історичних фактів найчастіше прихильники палеоконтактів згадують велетенські зображення на поверхні землі в перуанській пустелі Наска, які стали відомі як науковцям, так і людям далеким від науки, після того, як на них звернули увагу представники «золотої молоді» зі США, які здійснювали розважальні польоти в перуанському небі в тридцять років двадцятого століття [11, с. 277].

Частина велетенських зображень з пустелі Наска є простими геометричними лініями, частина - досить складними візерунками. Але найбільш відомими стали справжні малюнки, зокрема досить реалістичні зображення павука, риби, птаха, мавпи, лами, ящірки, дерева, квітки, ягуара, кашалота, пелікана та людиноподібної істоти. Усі ці зображення практично неможливо побачити і оцінити тим, хто знаходиться на поверхні землі.

Є різні пояснення щодо того, як і з якою метою мешканці цієї пустелі створювали свої зображення. Наприклад, Еріх фон Денікен заявив, що індіанці створили ці зображення, підкоряючись наказам інопланетних прибульців, чия летюча тарілка висіла нібито над платом і згори керувала роботою.

Висновки. Не всі форми знання навіть у наш час можуть бути ототожненими з наукою. Однак якщо одні форми знань, не будучи науковими, все ж таки не протистоять науці, то існують і такі форми знання, які прямо протистоять науці. Вони, за своєю природою, є альтернативними по відношенню до неї. Уфологія належить до таких знань. Сучасні адепти уфології найчастіше стверджують, що «непізнані літаючі об'єкти» почали спостерігатися з повоєнних років. Проте і в добу Середньовіччя було занотовано спостереження аналогічних явищ. Крім феноменів невідомих літаючих об'єктів, уфологи в наш час почали вивчати також і психофізичні особливості спостерігачів цих невідомих літаючих об'єктів. Більшість представників сучасної науки обережно і скептично оцінюють уфологічні знання, а представники релігійних конфесій оцінюють їх вкрай негативно.

Та все ж, на наш погляд, існуюче уфологічне знання потребує спеціального наукового дослідження.

Література:

1. Айзенк Г. Психология паранормального. - Москва: Эксмо, 2005, - 640 с.
2. Гринева Н.В. Тайнознание в социокультурных контекстах: специфика репрезентаций и интерпретационные возможности. - Харьков: Консум, 2005. - 272 с.
3. Кубланов В. Пути развития земных и вселенских цивилизаций: Взаимодействие науки и религии. - Чикаго: Russian Cultural Center, 2002. - 170 с.
4. Кургузов С.Т. Гости із Задзеркалля, або Повернення інопланетян. - Київ: МОЛОДЬ, 1992. - 223 с.
5. Лесняк Е.В. Феномен НЛО. - Киев: Укрвузполиграф, 1991. - 80 с.
6. Лук'янець В. Наука в інтер'єрі постмодерну // Філософська думка, 2005. - №1. - С. 3-22.
7. Трофименко А.П. НЛО - попередження людей. - Київ: Знання України, 1991. - 48 с.

Лаврик М. СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ВЗІРЕЦЬ ЯК УНІВЕРСАЛИ! ВИБОРУ
СОЩОДОРЕЧНИХ ПОВЕДШКОВИХ СТРАТЕГІЙ ЛЮДИНИ

8. О горожанине из Бристоля // Плавание святого Брендана. Средневековые предания о путешествиях, вечных странниках и появлении обитателей иных миров. - Санкт-Петербург: Азбука-классика, 2002. - С. 217.
9. О корабельном якорю, спущенном с небес на землю // Плавание святого Брендана. Средневековые предания о путешествиях, вечных странниках и появлении обитателей иных миров. - Санкт-Петербург: Азбука-классика, 2002. - С. 215-216.
10. О том, откуда берутся град и гром // Плавание святого Брендана. Средневековые предания о путешествиях, вечных странниках и появлении обитателей иных миров. - Санкт-Петербург: Азбука-классика, 2002. - С. 218-221.
11. Рубель В.А. Історія цивілізацій Доколумбової Америки: Навчальний посібник. - Київ: Либідь, 2005. - 504 с.
12. Синичкин В. Мир теней. Православная церковь о загадочных явлениях. - Донецк: Сталкер, 2000. - 320 с.
13. Степанов А.М. Толковый словарь по эзотерике, оккультизму и парапсихологии. - Москва, 1997, ст. «уфология».
14. Степанов А.М. Толковый словарь по эзотерике, оккультизму и парапсихологии. - Москва, 1997, ст. «Хартмана сеть».
15. Чорноморденко І.В. Проблема існування знання за межами науки: Монографія. - Київ: КНУБА, 2005. - 306 с.
16. Шелдон С. Конец света.- Москва:Новости; Белгород: Вспышки,!995. - 574 с.

О Чорноморденко І.В., 2010